

به نام خدا

خلاصه گزارش اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری

فعالیت‌های غیرمجاز می‌نمایند - مصوب ۱۳۷۲ - و الحاق موادی به آن»

مقدمه

حمایت از حیثیت افراد و عفت عمومی جامعه در قبال تولید و توزیع تصاویر مستهجن و مبتذل در قوانین و مقررات موضوعه کیفری مطرح شده است. ماده (۶۴۰) قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵)، تولید و توزیع و تجارت و نمایش هر نوع نوشته، گراور، نقاشی، تصاویر، مطبوعات، اعلانات، فیلم، علایم، نوار و سینما و به‌طور کلی هر چیز که عفت عمومی را جریحه‌دار نماید مستوجب حبس، جزای نقدی و شلاق اعلام کرده است. قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیرمجاز می‌نمایند (مصوب ۱۳۷۲) نیز معرفی آثار غیرمجاز، تضییع حقوق صاحبان آثار مجاز، فعالیت فاقد مجوز، تولید، تکثیر، توزیع و نگهداری آثار مستهجن و مبتذل و استفاده از صغار در فعالیت‌های مزبور را جرم و مرتکبین را به تناسب مستوجب حبس، جزای نقدی، شلاق، ضبط تجهیزات و در مواردی مشمول مجازات افساد فی‌الارض اعلام کرده است. عبارات عام و عناوین کلی این مقررات برای مقابله با هرگونه رفتار غیراخلاقی در حوزه فعالیت‌های سمعی و بصری کفایت می‌کند.

معرفی اجمالی طرح

رویکرد کلی طراحان به حوزه فعالیت‌های سمعی و بصری تشدید مجازات رفتارهای مغایر با هنجارهای فرهنگی و اخلاقی و سختگیری بیش از اندازه به مرتکبین چنین رفتارهایی است. مجازات اعدام، محرومیت دائم از حقوق اجتماعی، حبس تا پنج سال، بازداشت موقت، منع شمول مرور زمان، تعلیق و آزادی مشروط، محکومیت به پنج برابر مهرالمثل دختران ایرانی و عطف قانون به ما سبق از جمله این سخت‌گیری‌هاست. تهدید به افشای تصاویر مستهجن افراد برای الزام آنان به روابط جنسی نامشروع از مصادیق زنای به عنف محسوب شده است. همین‌طور ارسال پیام‌های مخابراتی مستهجن مستوجب اعدام اعلام شده است.

نقد و ارزیابی طرح

طرح مورد بحث متضمن اشکالات زیر است.

۱. محرومیت از حقوق اجتماعی مجازاتی تبعی است و به حکم ماده (۶۲) مکرر قانون مجازات اسلامی در موارد محکومیت‌های قطعی خاص به تبع حکم قطعی به محکوم تحمیل می‌گردد. محرومیت از حقوق اجتماعی به‌عنوان مجازات اصلی خلاف اصول است. به‌علاوه شخصی که از حقوق اجتماعی محروم می‌گردد به فردی جامعه‌ستیز تبدیل می‌شود و خودبه‌خود به سمت ارتکاب جرم سوق داده می‌شود.

۲. محدود کردن تولید و توزیع تصاویر مستهجن به «زن ایرانی» فاقد توجیه حقوقی و تحلیل منطقی است. حمایت از حیثیت زنان غیرایرانی هم واجب است. عفت عمومی و اخلاق حسنه جامعه اسلامی با تصاویر زن غیرایرانی هم جریحه‌دار می‌شود.

۳. تولید و توزیع تصاویر مستهجن را از مصادیق افساد فی‌الارض و مستوجب اعدام دانستن هم خلاف موازین شرعی است و هم خلاف مصالح بین‌المللی نظام اسلامی است. به‌علاوه تأکید مجدد بر این مطلب ضرورتی ندارد چرا که براساس قانون فعلی هم می‌توان برخی از این رفتارهای غیراخلاقی را مصداق افساد فی‌الارض به شمار آورد.

۴. الزام به روابط جنسی نامشروع از طریق تهدید به افشای تصاویر مستهجن را به سادگی نمی‌توان مشمول عنوان عنف و مستوجب مجازات اعدام تلقی کرد.

۵. ارسال پیام‌های مخابراتی مستهجن در طرح مورد بحث مستوجب اعدام اعلام شده است که هم مغایر موازین شرعی و مقررات بین‌المللی است و هم مخالف اصول حقوق جزای عمومی.

۶. منع استفاده از تدابیری چون، مرور زمان، تعلیق و آزادی مشروط خلاف اصول حقوق جزا و قواعد سیاست کیفری است.

۷. الزام به پرداخت پنج برابر مهرالمثل دختران ایرانی خلاف موازین فقهی است و در عمل محکومان را راهی زندان می‌کند و برخلاف سیاست فعلی قوه قضائیه بر جمعیت زندانیان و آثارسوء آن می‌افزاید.

۸. عطف احکام طرح به جرائم ارتكابی سابق خلاف قواعد عمومی حقوق جزا، اصول قانون اساسی و مقررات بین‌المللی است.

نتیجه و پیشنهاد

دغدغه طراحان محترم و حساسیت آنان نسبت به حیثیت افراد و عفت عمومی قابل تحسین است اما آنچه مورد نظر آنان است در مقررات فعلی یعنی ماده (۶۴۰) و ماده (۶۶۹) قانون مجازات اسلامی و قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیرمجاز می‌نمایند مصوب ۱۳۷۲ مطرح و مورد حکم واقع شده است. به‌علاوه در حال حاضر «لایحه جرائم رایانه‌ای» و طرح «حمایت از حریم خصوصی» به‌عنوان دو پیش‌نویس قانونی مهم در مجلس شورای اسلامی در دست بررسی است. این دو پیش‌نویس به‌عنوان مکمل مقررات موجود راه را به روی هرگونه فعالیت غیراخلاقی در عرصه صوتی تصویری و رسانه‌ای می‌بندند. بنابراین تصویب طرح مورد بحث خصوصاً با عنایت به انتقاداتی که ذکر شد توجیه حقوقی نخواهد داشت. در نهایت به‌عنوان تشدید مجازات تهدید به افشا یا انتشار تصاویر مستهجن یا مبتذل می‌توان تبصره‌ای به شرح زیر به ماده (۳) قانون فعلی ملحق نمود:

«هر کس از طریق تهدید به افشا یا انتشار تصاویر مستهجن یا مبتذل افراد آنان را وادار به روابط جنسی نامشروع با خود یا دیگری بنماید در غیر موارد مستوجب رجم یا قتل علاوه بر مجازات مقرر برای اصل عمل به ۳۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و سه تا پنج سال حبس محکوم می‌شود. چنانچه تهدید به افشا یا انتشار منجر به واقعه نگردد مرتکب به ۳۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و یک تا دو سال حبس محکوم می‌گردد».